

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
TÜRK KÜLTÜRÜ

SAYI 99

YIL IX

OCAK 1971

ATATÜRK'LE SAMSUN'A ÇIKANLAR

X

Kurmay Yb. MEHMED ÂRİF-(AYICI)

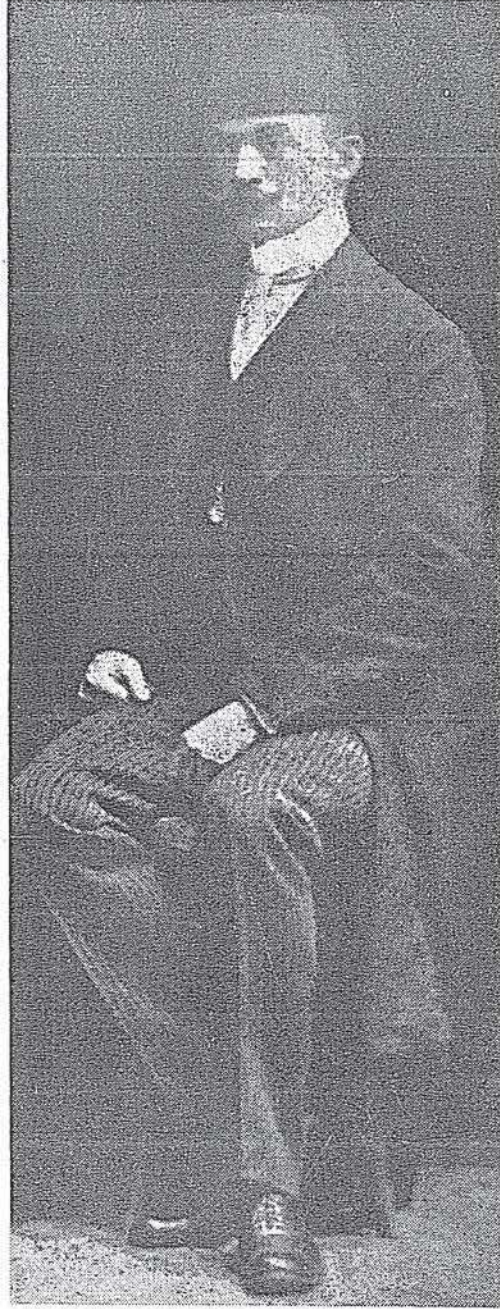
Dr. Fethî Tevetoğlu

Kurmay Yarbay Mehmed Ârif (Ayıcı) (Adana 1882 - İzmir 1926) : Dokuzuncu Ordu Kitaâtı Müfettişliği Erkân-ı Harbiye Reis-i-sânisi olarak 19 Mayıs 1919 Pazartesi sabahı saat 6'da (Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar)'dan biri bulunan Kur. Yb. Mehmed Ârif Bey, aynı zamanda Atatürk'ün en yakın sınıf arkadaşlarından. Ne yazık ki bu Millî Mücadele kahramanı değerli asker, fakat tâlihsiz Türk evlâdı, İzmir sû-i-kasdı dâvâsında i'dam olunmuştur.

Mehmed Ârif, Karakeçili aşiretinden Yusuf Ziyâ Bey'in oğludur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Zât İşleri Müdürlüğü'ndeki 508/67 sayılı sicil dosyasına konulmuş kendi el-yazması hâl tercemesinde aynen şu bilgiler vardır:

"Mazbata-i intihâbiye târihi: 16 Temmuz 1339 (1923); Mazbatasının Meclis hey'et-i umûmiyesince târih-i tasdiki: 12 Ağustos 1339 (1923); Meclis'te târih-i iltihâkı: 11 Ağustos 1339 (1923); İntihabdan evvel son me'muriyeti: 3. Kolordu Kumandanı.

1315 (1899) senesi Mekteb-i Harbiye'ye duhûl. 1317 (1901) Erkân-ı Harbiye sınıfına nakil (mümtaz olarak). 1320 (1904)'de Yüzbaşı. 1325 (1909)'den 1328 (1912) senesine kadar Alman Ordusu'nda staj. Balkan Harbi'ne (Nümûne Mitralyoz Bölüğü Kumandanı olarak) 7. Fırka, 2. Fırka ve Müretteb Fırka emrinde iştirâk. Maltepe Piyâde Endaht Mektebi makineli tüfenk muallimi ve daha sonra Endaht Mektebi Müdür Muâvini olarak îfâ-yı vazife. Harb-i Umûmî başlangıcında Çanakkale muharebelerine iştirâk (5. ve daha sonra 11. Fırka Erkân-ı Harbiye Reisi olarak). Çanakkale Harbi'nden sonra 3. Kolordu Erkân-ı Harbiye Birinci Şûbe Müdürü ve daha sonra aynı Kolordu Erkân-ı Harbiye Reisi ola-

Mehmed Ârif Bey (Adana 1882 - İzmir 1926)
(Almanya'da stajda iken, 1912)

arak Kafkas harekâtına iştirâk. 1333 (1917) senesi 20. Kolordu Erkân-ı Harbiye Reisi olarak ve daha sonra 53. Fırka Kumandanı olarak Sûriye harekât ve muhârebâtına iştirâk. Mütârekeyi müteakib 1335 (1919) senesi Mayıs ortasında Gâzi Mustafa Kemâl Paşa Hazretleri'yle birlikde (Erkân-ı Harbiye Reis-i sânisî olarak) Anadolu'ya hareket. 1336 (1920) senesi Nisan ibtidâsında 11. Fırka Kumandanlığı'na tâ'yin. Bu Fırka kıt'aları ile Pozantı Muhasarası'na, Düzce İsyânı'nın teskinine, Birinci ve İkinci İnönü muharebelerine iştirâk.

1337 (1921) senesi Temmuzunda 3. Grub Kumandanı olarak Kütahya ve Eskişehir muharebelerine iştirâk.

Sakarya Harbi esnasında Başkumandanlık Kalemî Erkân-ı Harbiyesi'nde ifâ-yı vazife. 1338 (1922) senesi ibtidâsında 3. Kolordu Kumandanlığı'na tâ'yin. Ordu Kumandanı (İsmet Paşa) ile geçinememe neticesinde Umûmî Taarruz'dan biraz evvel, 2 Temmuz 1338 (1922)'de, Kolordu'dan ayrılarak Müdafaa-i Millîye emrine geldim ve daha sonra Eskişehir'den Meb'us intihab olunarak Meclis-i Millî'ye dâhil oldum."

Mustafa Kemâl Paşa, Anadolu'ya hareket etmeden müfettişliğinin karargâhını en yakın ve güvendiği arkadaşlarından teşkil ederken, eski sınıf arkadaşı Mehmed Ârif'i de seçmişti. Mehmed Ârif'in, Atatürk'le olan yakın arkadaşlığını tesbit eden satırları, tam bir tarafsızlık ve samimiyetle kaleme alındığı âşikâr olan, General Ali Fuad Cebesoy'un hâtıralarında buluyoruz¹:

"Harp Okulu'nun ikinci sınıfında: ...Mustafa Kemâl, döndükten sonra bir şey dikkatimi çekti. Kısa denecek bir sürede fevkalâde güzel vals öğrenmişti. İleride kurmay subay olduğumuz takdirde — ki bütün gayemiz, emelimiz bu idi — dansın da bilinmesi lüzumlu şeyler arasında olduğunu söylüyordu. Teneffüslerde sınıf arkadaşlarımızdan isteyenlere ve bu arada Ârif'e (Aycı lakabı ile mâ'ruf olan Albay Ârif Bey'dir Suikast olayında i'dam edilmiştir) de dans öğretiyordu".

"...Mustafa Kemâl, muhakkak kurmay subay olacağına inanıyordu.

Bir gün:

— Ya erkân-ı-harb olamazsan, ne yaparsın?

Diye yarı ciddî, yarı şaka takılan sınıf arkadaşımız Ârif'i derhal susturmuştu:

— Seni bilmiyorum, fakat ben muhakkak erkân-ı harb olacağım.

Mustafa Kemâl kurmay oldu. Ârif, mümtaz yüzbaşı olarak okuldan çıktı."

(1) General Ali Fuad Cebesoy, *Sınıf Arkadaşım Atatürk*, İstanbul 1967, s. 27, 34, 38, 47, 63, 71.

"...Ben de Mustafa Kemâl ile berâber kurmay sınıflarına ayrılmıştım. Yine aynı sırada oturacaktık. Giyinişi, yürüyüşü, konuşması ve her hâli ile Mustafa Kemâl'e benzemeye çalışan ve o öğrendi diye dansa başlayan Ârif Adana da aynı sırada oturmak istiyor:

— Vallahi benden uysal arkadaş bulamazsınız.

Diye ısrar ediyordu. Mustafa Kemâl:

— Dur hele, sılaya gidip dönelim, kolay.

Cevabını veriyordu. Ârif simâ itibarıyla de Mustafa Kemâl'e çok benziyordu. O kadar ki, kardeş sananlar bile vardı".

"...Derslerimize muntazam çalışmakla berâber, kendimizi güzelim İstanbul'un eğlenceli muhitlerinden de mahrum bırakmıyorduk. Tatil günlerinde ve bâzan da kaçamak olarak bunlara karışıyorduk. Kâh Mustafa Kemâl ile başbaşa, kâh Ârif Adana, Müfid Kırşehir ve Tevfik Selânik'le berâber Beyoğlu'ndaki eğlence yerlerini dolaşır, hattâ bir arada içer ve müzik dinlerdik".

"...Yatakhâneye gittiğimizde bâzi arkadaşların uyumadıklarını ve bizi merak ettiklerini, başımıza bir felâket gelmiş olmasından korktuklarını anlardık. Tevfik Selânik, Hayri Davutpaşa, Ârif Adana, Halil Yenimahalle, Çerkez Fahri ve diğer birkaç arkadaş etrafımızı aldılar".

"...üç yıllık ders notlarına göre, sıra şöyle idi: Birinci: İhsan Cihan-gir (Sâbis); İkinci: Âsım Kütahya (Gündüz); Üçüncü: Tevfik Selânik (Mustafa Kemâl'in ve benim en yakın arkadaşlarımızdan biri olan pek değerli bir kurmay subaydı. Genç yaşında Selânik'de vefat etti); Dördüncü: Hayri Davutpaşa; Beşinci: Mustafa Kemâl Selânik (Atatürk); Altıncı Mustafa İzzet Çanakkale; Yedinci: Ali Seydi Kavak; Sekizinci: Ali Fuad Salacak (Cebesoy); Dokuzuncu: Şevki Kızıtaşı; Onuncu: Süleyman Şevket İzmir; Onbirinci: Sedad Üsküdar; Onikinci: Kemâl Ohri; Onüçüncü: Müfid Kırşehir (Milletvekili Müfid Özdeş).

Eğer derece son sınıfta alınan notlara göre olsaydı, Mustafa Kemâl birinci idi. Ne önemi var, okulda olmadı amma, hayatta birinci, en birinci oldu.

Diğer arkadaşlar mümtaz yüzbaşı olarak me'zun oldular. Ârif Adana ile Halil Yenimahalle çok üzüldüler, fakat bizleri kardeşçe ve arkadaşça tebrik ettiler. Üç, dört yıl sonra onlar da genel bir imtihana girerek kurmay oldular".